

የ“ራእዩ ማርያም” ትርጉም ችግር

(አምሳሉ ተፈራ - ከሙኒክ/ጀርመን)

በተለይ ለአደባባይ www.adebabay.com የጡመራ መድረክ የተዘጋጀ

ሀ. ጠቅለል ያለ መገሻ

በቅድሚያ ሰሞኑን በተለያዩ ብዙኃን መገናኛዎች የውይይት ርዕስ ሆኖ እየተነሣ ያለውን “ራእዩ ማርያም” መጽሐፍ አስመልክቶ አንዳንድ ነጥቦችን እንዳጋራ ወንድሜ ኤፍሬም እሸቴ ስለጋበዘኝ ከልብ ማመሥገን እፈልጋለሁ። እሱ በሚያካሂደው “አደባባይ” የጡመራ መድረክ የተካሄደውን ውይይት (እርሱ ከመምህር ፍሥሐ ታደሰ ጋር ያደረገውን) አዳመጥኩት። ውይይቱ አስተማሪ ሲሆን በጣም በሳል ሃሳቦችም ተዳሰዋል። እንደዚሁም በኢትዮጵያ ጥናት መስክ ግንባር ቀደም ተጠቃሽና ዓለም አቀፍ ምሁር የሆኑት ፕ/ር ጌታቸው ኃይሌ “Vision of Mary (ራእዩ፡ ማርያም፡) Under Attack” በሚል ርዕስ የጻፉት በእጅጉ አስተማሪ ነው። ይኸንን የፕ/ር ጌታቸው ጽሑፍ በተሰጠው ርዕስ በጉግል ላይ የተለያዩ ገጹ ድሮች ተጋርተው ስላለ በቀላሉ ማግኘት ይቻላል። እኔም ከዚህ በላይ ልጩምረው የምችለው ብዙም ባይኖረኝም ከራእዩ ማርያም ውስጥ የነገድና ብሔር ስም የሚያነሳውን ገጽ ትርጉም እና ስለ መጽሐፉ ጠቅለል ያለ ግንዛቤ እንዲኖረን አንዳንድ ነጥቦችን ለማንሳት እፈልጋለሁ።

እንደ መንደርደሪያ የማቀርበው ሃሳብ ኢትዮጵያ የበርካታ መጽሐፍት ባለቤት ሀገር መሆኗ እና ለዚህም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ግንባር ቀደም ባለውለታነት ዘመን የማይሸረው ሐቅ መሆኑን በማስገንዘብ ነው። በሀገሪቱ ውስጥ ቀድመው የተገኙ ጥንታውያን ጽሑፎች ቋንቋቸው ግዕዝ ሲሆን ይዘታቸው ደግሞ ባብዛኛው ሃይማኖት ነው። (በእርግጥ ከ13ኛው መ/ክ/ዘ ወዲህ ከግዕዝ በተጨማሪ በአማርኛ እና በ16ኛው መ/ክ/ዘ ገደማ በሐረር ቋንቋ የተጻፉ ሲኖሩ ከ17ኛው መ/ክ/ዘ ወዲህ ደግሞ በሌሎችም ቋንቋዎች የተጻፉ መረዳት ይገባል።) የእነዚህ መጻሕፍት ዓላማቸው ሰፊ ያለ ሲሆን ለአምልኮ፣ ለትምህርት፣ ለምክር፣ ለማኅበራዊ ግንኙነት፣ ለግል ሕይወት ስኬት፣ ለቤተሰብ፣ ለሀገር ሰላም፣ ለሰወደደት ሕይወት ተስፋ፣ ወዘተ... የሚሉት ዋናዎቹ ናቸው። ከዚህ በመነሳት የኢትዮጵያን ጥንታዊ የግዕዝ መጻሕፍት በ4 ዓባይት ክፍሎች መመደብ እንችላለን፤ ሀ/ ቅዱሳት መጻሕፍት፣ ለ/ መጻሕፍተ ሊቃውንት እና ትርጓሜያት፣ ሐ/ የሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን እና ቀኖና መጻሕፍት እንዲሁም መ/ የአገልግሎት እና የጸሎት መጻሕፍት ናቸው።

በኢትዮጵያ ከሚገኙ መጻሕፍት አብዛኞቹ ከውጭ ቋንቋዎች (በግሪክ፣ ቅብጢ እና ዐረብኛ) ወደ ግዕዝ የተተረጎሙ ናቸው። በተለይም በ14ኛው መ/ክ/ዘ/ በአባ ሰላማ መተርጉም አማካይነት ከግብጽ ዐረብኛ ወደ ግዕዝ የተተረጎሙ መጻሕፍት ጉልህ ሥፍራ አላቸው። እንደ ድርሳነ ዑራኤል ገለጻ ከሆነ ተጨማሪ መጻሕፍት በአጼ ዳዊት ዘመን ከኢየሩሳሌም፣ ከሶርያ፣ ከመጥርጥርያ፣ እና ከግብጽ መጥተው ወደ ግዕዝ ተመልሰዋል።

ከተተረጎሙት መጻሕፍት በተጨማሪ በብሔራዊ ሊቃውንት የተጻፉ መጻሕፍት በርካታ መሆናቸው ሊታወቅ ይገባል። በቀዳሚነት ከሚጠቀሱት መካከል አምስቱ የቅዱስ ያሬድ የዜማ መጻሕፍት፣ ከአርባ በላይ የሚሆኑት የአባ ጊዮርጊስ ዘጋስጫ የትምህርተ ሃይማኖት እና የምሥጋና መጻሕፍት፣ ከዐሥር በላይ የሆኑ እና የተለያዩ ይዘት ያላቸው የንጉሥ ዘርዓ ያዕቆብ ድርሰቶች፣ እንዲሁም የአባ ባሕርይ፣ የርቱዐ ሃይማኖት፣ እና የአርክ ሥሉስ መጻሕፍት ጎልተው ከሚጠቀሱት መጻሕፍት ዋናዎቹ ናቸው።

ሌላው መታወቅ ያለበት ሃሳብ የመጻሕፍቱ ይዘት እና ጠቀሜታ የተለያዩ መሆኑ ነው። ሃይማኖታዊ ይዘት ያላቸው፣ ሥርዓተ እምነትን የሚያስተምሩ፣ ስብሐተ አምላክን (የአምላክን ምሥጋና) የሚናገሩ፣ ክብረ ቅዱሳንን የሚገልጹ፣ ምግባር ሃይማኖትን የሚያስተምሩ እንዲሁም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መሠረተ እምነትን የጠበቁ መጻሕፍት በርካታ ሲሆኑ በአንጻሩ ደግሞ በግዕዝ የተጻፉ ግን ከሃይማኖት ጋር የማይስማማ ይዘት ያላቸው ጽሑፎችም መኖራቸውን ማወቅ ይገባል። ይህንን ሃሳብ የበለጠ ግልጽ የሚያደርገው አባባል “በዐረብኛ የተጻፉ ሁሉ ከእስልምና ጋር እንደማይገናኙ ሁሉ በግዕዝ የተጻፉ ሁሉም የክርስትና ይዘት አይኖራቸውም፤” የሚለው ሁሌም ከግንዛቤ መግባት አለበት። ስለዚህ በግዕዝ ስለተጻፈ ሁሉ በቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት አለው ማለት አይደለም።

ፍትሐ ነገሥት (አንቀጽ 14፣ ቁጥር 541 እና 542) ምዕመናን በጠዋት በማታ መዝሙረ ዳዊትን እንዲጸልዩ፤ ጸሎታቸውን ሁሉ በአቡነ ዘበሰማያት እና በጸሎተ ሃይማኖት እንዲዘጉ ያዛል። በግዕዝ እና በአማርኛ ተጽፎው በአሁኑ ሰዓት በርካታ ምዕመናን ለጸሎት እየተጠቀሙባቸው ከሚገኙት ውስጥ አንዳንዶቹ መጻሕፍት በቤተ ክርስቲያን የተፈቀዱ አለመሆናቸውን ማወቅ ተገቢ ነው። ብዙ ግዜ እንደሚታየው የጸሎት መጻሕፍትን ዓይነትና ይዘት የሚወስኑት አታሚዎችና ነጋዴዎች እየሆኑ ስለመጡ የመጻሕፍቱ ቀናናዊነት ከጥያቄ ውስጥ እየገባ ነው።

ለ. እነዚህን ነጥቦች ከተረዳን በኋላ

ወደ ዛሬው ርእሳችን “ራእይ ማርያም” እንግባ። ይህ መጽሐፍ ምድቡ ከአዋልድ ሲሆን ምንጩ ሀገር በቀል ድርሰት አይደለም። በመጀመሪያ የተጻፈው በግሪክ ቋንቋ ሲሆን ወደ ሀገራችን ከመምጣቱ በፊት ወደ ዐረብኛ (የግብጽ) ተተርጉሟል። ወደ ግዕዝ መቼ እንደተተረጎመ ዘመኑን በውል መናገር ባይቻልም እስካሁን ከታወቁት የራእይ ማርያም ቅጂዎች ውስጥ ቀዳሚው የ15ኛው መቶ ክፍለ ዘመን ብራና ጽሑፍ ስለሆነ ቢያንስ ይህን ዘመን መነሻ ማድረግ እንችላለን። እኔ ለማየት በቻልኳቸው የተወሰኑ መዘርዘሮች (ካታሎጎች) ብቻ በሀገር ቤት እና በአውሮጳ ልዩ ልዩ ቤተ መጻሕፍት ከ39 (ሠላሳ ዘጠኝ) በላይ የ“ራእይ ማርያም” መጽሐፍ ቅጂዎች ይገኛሉ። ከላይ በመግቢያው ከገለጽኩት የፕ/ር ጌታቸው አጭር ጽሑፍ በስተቀር እስካሁን ድረስ ይህን መጽሐፍ አስመልክቶ በኢትዮጵያ የተደረገ ሌላ ጥናት አላየሁም።

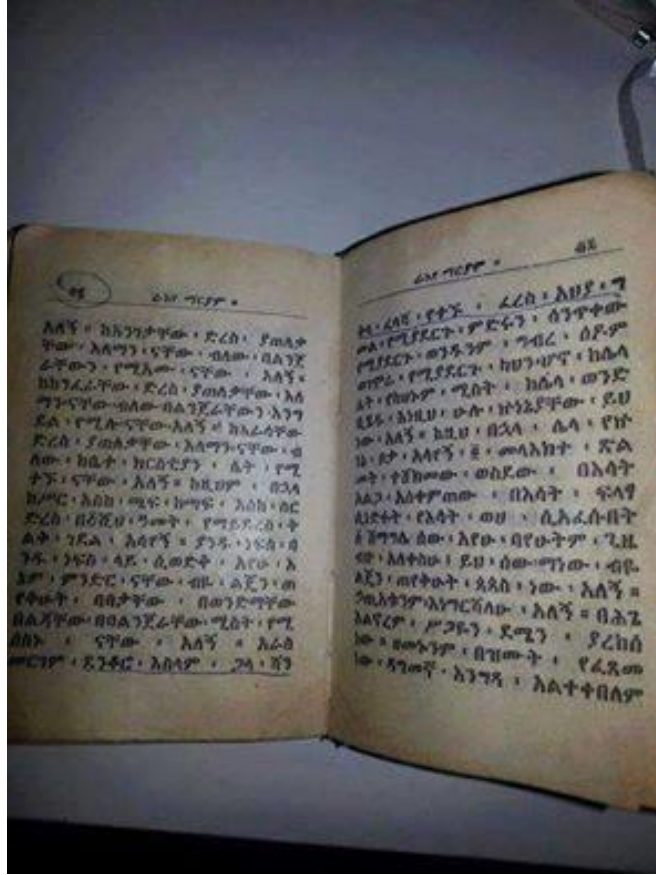
ልክ እንዳብዛኞቹ መጻሕፍት ሁሉ በብዙ ቅጂ ተጽፎው ከሚሰራጩ መጻሕፍት ራእይ ማርያምም አንዱ እንደሆነ እንገነዘባለን። የብራና መጻሕፍት ሲቀዱ/ሲገለበጡ በቅጂዎቹ ጥራት ላይ የጸሐፊዎቹ/ቀጂዎቹ ጥንቃቄ ወሳኝነት አለው። በእርግጥ ሃይማኖታዊ መጻሕፍት ሲቀዱ የተለየ ጥንቃቄ እና ትጋት ማድረግ ይጠበቃል፤ እንዲሁም ጸሐፊው/ቀጂው የፈለገውን እንዳይጨምር እና እንዳይቀንስ አንዳንዴ በመጽሐፉ ውስጥ ያሉት ቃላት፣ ክፍሎችና ምዕራፎች ተቆጥረው ስለሚቀመጡ መጻሕፍት ሳይበረዙ እንዳሉ ከነሙሉ ቃላታቸው ከትውልድ ወደ ትውልድ እንዲተላለፉ ሆነዋል። እንዲህም ሆኖ አንዳንዴ በመዘንጋት፣ አንዳንዴም ሆነ ብለው ቃላትን፣ ዓረፍተ ነገሮችን የሚቀይሩ፣ ወይም በስሕተት ንባብ የሚዘሉ ያጋጥማሉ።

ከዚህም በተጨማሪ መጻሕፍት ከመገኛ ቋንቋቸው (መጀመሪያ ከተጻፉበት) ወደ ሌላ ቋንቋ በሚተረጎሙ ጊዜ እጅግ የበረታ ጥንቃቄ ማድረግ ይጠበቃል። እናት ቋንቋውንም የሚተረጎምበትንም ቋንቋ በሚገባ ማወቅን ይጠይቃል። ከዚህም በላይ ዘመናዊ የሙያው ሰዎች “ሥነ ጽሑፋዊ ለዛ” የሚሉትም መመዘኛ ወሳኝ ነው። ሌላው ፈተና የሚሆነው የአንድን መጽሐፍ ታሪክ (literary history of the text) ቆፍሮ በትክክል ማስቀመጥ መቻል ነው። በተለይ የሚጠናው/የሚተረጎመው መጽሐፍ ረጅም ዘመን ያስቆጠረ ከሆነ እና ወደተለያዩ ቋንቋዎች የተተረጎመ ከሆነ ሁሉንም መዳሰስ የግድ ስለሆነ ተግዳሮቱ ብዙ ነው። ከዚህም በላይ የአንድ መጽሐፍ ከአንድ በላይ ቅጂዎች (different versions)

መኖር ተርጓሚው የትኛውን ቅጂ በምን መስፈርት እንደመረጠ ካለብቀመጠ የመጽሐፉን ታሪክ በትክክል ለመረዳት አስቸጋሪ ያደርገዋል።

እነዚህን ሁሉ ሁኔታዎች ከግምት በማስገባት የ“ራእይ ማርያም”ን የአማርኛ ትርጉም ስናየው ብዙ የሚቀሩት ነገሮች እንዳሉ እንረዳለን። እኔ ባደረግሁት መጠነኛ የዳሰሳ ጥናት መጽሐፉ ወደ አማርኛ የተተረጎመው ከ19ኛው መ/ክ/ዘ በፊት ሲሆን በስፋት የተሠራጨው ግን የ1961 የተስፋ ገብረ ሥላሴ የአማርኛ ትርጉም ነው። ነገር ግን ሌሎች ትርጉሞችም በተለያዩ ጊዜያት በዚሁ በተስፋ ማ/ቤት እና በሌሎችም ታትመው ሊሠራጩ በቅተዋል። ይህን ጽሑፍ ሳዘጋጅ ለማስተያየት የተጠቀምኩት በ1985 ዓ.ም. በተስፋ ገ/ሥላሴ ማተሚያ ቤት የታተመውን የአማርኛ “ራእይ ማርያም” እና በ2007 ዓ.ም. በአክሱም ማተሚያ ቤት የታተመውን “ራእይ ማርያም” ሲሆን በ1961 ዓ.ም. የታተመውን ትርጉም ግን ማግኘት አልቻልኩም። እነዚህን ሁለት የአማርኛ ትርጉሞች ከግዕዝ ቅጂ ጋር ማስተያየት ስለነበረብኝ እ.ኤ.አ. በ1909 [=1901/2 ዓ.ም.] ሼን (M. Chaine) በተባለ ሰው (ርዕሱ “Apocalypsis seu Visio Mariae Virginis”, CSCO, vol. Vii) የታተመውን “ራእይ ማርያም” ተጠቅሜአለሁ። የዚህ የ1909 የግዕዝ እትም ጠቀሜታው ከፍ ያለ ነው፤ ምክንያቱም የተጠቀመው እንደተለመደው አንድ ቅጂ ብቻ ሳይሆን ሦስት የተለያዩ የግዕዝ ቅጂዎችን በማመሳከር ነው። ከሦስቱ አንዱ በ17ኛ መ/ክ/ዘ/ የተጻፈ ሲሆን ሁለቱ ደግሞ በ19ኛው መ/ክ/ዘ/ የተገለበጡ ናቸው። ስለዚህ የ1909 የግዕዝን እትም መጠቀም ማለት በተለያዩ ጊዜ እና ቦታ የተጻፉትን ሦስት የ“ራእይ ማርያም” ቅጂዎች ባንድ ሆነው ማግኘት ማለት ነው።

በ“ራእይ ማርያም” የ1961 ዓ.ም. የአማርኛ ትርጉም ውስጥ አሉ የተባሉት ብሔር ተኮር ቃላት ከግዕዝ እና ከሌሎቹ የአማርኛ ትርጉሞች ጋር በማስተያየት የተወሰኑ ነጥቦችን እናንሳ፤ (ማሳሰቢያ፡ ከላይ እንዳልኩት የ1961 ትርጉምን ላንኝ ስላልቻልኩ ይህን በተመለከተ የተጠቀምኩት ሌሎች የጠቀሱትን መሆኑን ይረዷል።)

1909 - ግዕዝ	1961 - አማርኛ	1985 - አማርኛ	2007 - አማርኛ
<p>(ገጽ-73)</p> <p>ወእምዝ፡ ርኢኩ፡ ዓቢዮ፡ ጸድፈ፡ ወነፍስ አሐቲ፡ ትወድቅ፡ ኅበ፡ ካልኢታ፡ ፮፻፹፯፡ ኢይብጽሕ፡ ወተሰእልክዎ፡ ለወልድዮ፡ ወዕቤሎ፡ ለመኑ፡ ዝነቱ፡ ኩነኔሁ፡ ወይቤለኒ፡ ለአለ፡ ይዜምወ፡ ኅበ፡ ብእሲተ፡ አቡሆሙ፡ ወእለ፡ ይዜምወ፡ በወለቶሙ፡ እመሂ፡ በዓርኮሙ፡ አው፡ በወለተ፡ ዓርኮሙ፡ ወእለ፡ ይዜምወ፡ ኅበ፡ ተባዕት፡ ከመ፡ አንስት፡ ወእለ፡ ይዜምወ፡ ኅበ፡ ተባዕት፡ ከመ፡ አንስት፡ ወእለ፡ ይዜምወ፡ በብእሲተ፡ ውሉዶሙ፡ አው፡ በብእሲተ፡ ወልደ፡ እኅቶሙ፡ ወእለ፡ ይዜምወ፡</p>	<p>(ገጽ-36-37)</p> <p>ከእስላም ከኦሮሞ ከሻንቅላ ከፈላሻ የተኙ ኅጥያተኞች ስለሆኑ ወደ ጥልቅ ተወርውረው ታች ለመድረስ 5000 አመት የሚፈጅ ጥልቅ ጉድጋድ ውስጥ አምላክ ይወረውራቸዋል ብሎ ክርስቶስ ለማርያም ነገራት።</p>	<p>(ገጽ-32-33)</p> <p>ከዚህም በኋላ ከሥር እስከ ጫፍ ከጫፍ እስከ ሥር ድረስ በ፭ ሺህ ዓመት የማይደረስ ትልቅ ገደል አሳዎኝ። ያንዱ ነፍስ ባንዱ ነፍስ ላይ ሲወድቅ አየሁ። እኔም ምንድር ናቸው ብዬ ልጄን ጠየቅሁት። ባባታቸው በወንድማቸው በልጃቸው በባልንጀራቸው ሚስት የሚሰሰኑ ናቸው አለኝ።</p> <p>ሴት አራስ ሆና ወይም መርገሚ በመጣ ጊዜ በሩካቤ ሥጋ የሚገናኙና እንስሳን ምድርን ሰንጥቀው</p>	<p>(ገጽ-622)</p> <p>ከዚህም በኋላ ከሥር እስከ ጫፍ ከጫፍ እስከ ሥር ድረስ በ፭ ሺህ ዓመት የማይደረስ ትልቅ ገደል አሳዎኝ። ያንዱ ነፍስ ባንዱ ነፍስ ላይ ሲወድቅ አየሁ። እኔም ምንድር ናቸው ብዬ ልጄን ጠየቅሁት። ባባታቸው በወንድማቸው በልጃቸው በባልንጀራቸው ሚስት የሚሰሰኑ ናቸው አለኝ።</p> <p>ሴት አራስ ሆና ወይም መርገሚ በመጣ ጊዜ በሩካቤ ሥጋ የሚገናኙና እንስሳን ምድርን ሰንጥቀው</p>

<p>ኅብ፡ ኅራሰ፡ ወኅብ፡ ትክት። ወእለ፡ ይዜምወ፡ ኅብ፡ ጽዕልት፡ አው፡ ኅብ፡ ተንባላት፡ አው፡ ኅብ፡ ብእሲት፡ አይሁዳዊት፡ እለ፡ ይዜምወ፡ በአራዊት፡ አው፡ ምስለ፡ አፍራሰ፡ ወበቅል፡ ወአድግ፡ ወገመል፡ እለ፡ ይዜምወ፡ በእንስሳ፡ አው፡ ምድረ፡ ካዲቆሙ፡.....</p>		<p>የሚያወስቡ ወንድንም በግብረ ሰዶም የሚያመነዝሩ ካህን ሆኖ ከሌላ ሴት የካህኑም ሚስት ከሌላ ወንድ ቢሄዱ እነዚህ ሁሉ የኩነኔ ቦታቸው ይህ ነው አለኝ።</p>	<p>የሚያወስቡ ወንድንም በግብረ ሰዶም የሚያመነዝሩ ካህን ሆኖ ከሌላ ሴት የካህኑም ሚስት ከሌላ ወንድ ቢሄዱ እነዚህ ሁሉ የኩነኔ ቦታቸው ይህ ነው አለኝ።</p>
---	--	---	---

ሐ. ይህንን ጽጽር በመመርኮዝ የሚከተሉትን ነጥቦች እንመልከት፡-

1ኛ/ ግዕዙ በትክክል እና በሙሉ አልተተረጎመም፤

ይህ ክፍል በሁሉም የአማርኛ ትርጉሞች ላይ በትክክል አልተቀመጠም። ግዕዙ ወደ አማርኛ ሲተረጎም እንዲህ ሊሆን ይገባል፤ “ከዚህ በኋላ በአምስት ሺህ ከንድ የማይደረስበት ጥልቅ ጉድጓድ አየሁ። አንዲቷ ነፍስ ባንዲቷ ነፍስ ላይ ስትወድቅ [አየሁ]። ይህ ፍርድ ለማን ነው ብዬ ልጄን ጠየቅሁት። እርሱም እንዲህ አለኝ፤ ከአባታቸው ሚስት ጋር የሚሰሰኑ፤ ከሴት ልጃቸው ጋር የሚሰሰኑ፤ ከወዳጃቸው ወይም ከወዳጃቸው ልጅ ጋር የሚሰሰኑ፤ ከወንድ ጋር እንደ ሴት የሚሰሰኑ (ግብረ ሰዶም የሚሠሩ)፤ ከልጃቸው ሚስት ወይም ከአህታቸው ልጅ ሚስት ጋር የሚሰሰኑ፤ ከአራስ እና የወር አበባ እያየች ካለች ሴት ጋር የሚሰሰኑ፤ ከረከሰች ሴት፤ ወይም ከእስላም፤ ወይም ከአይሁድ ሴት ጋር የሚሰሰኑ፤ ወይም ከአራዊት ጋር ወይም ከፈረስ፤ ከበቅሎ፤ ከአህያ፤ ከግመል ጋር የሚሰሰኑ፤ ከእንስሳ ጋር የሚሰሰኑ ወይም ምድርን ሰንጥቀው የሚሰሰኑ፤”

2ኛ/ የመጽሐፉን አጠቃላይ ዓላማ እና የዚህን ክፍል ሃሳብ በተለይ መረዳት፤

“ራእየ ማርያም” ከላይ እንደተገለጸው ምድቡ ከአዋልድ እንጂ ከመጻሕፍት አምላካውያት/ከመጽሐፍ ቅዱስ/ አይደለም። በመጽሐፉ (“ራእየ ማርያም”) የመጀመሪያ ክፍል እንደምናነበው እመቤታችን ድንግል ማርያም በልጇ በጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መቃብር በጎልጎታ ስትጸልይ ያየችው ራእይ ሲሆን ይህንንም ለወንጌላዊው ዮሐንስ እንዲጽፈው የነገረችው ነው። ይህ መጽሐፍ የሚያስገነዝበው መሠረታዊ ዓላማ ክርስቲያኖች ሁሉ የቀና ምግባርና ሃይማኖትን ከያዙ ከዘለዓለማዊ ፍርድ እና ኩነኔ እንደሚድኑ፤ ከዚህ ከወጡ ግን በዘለዓለማዊ ቅጣት እንደሚሰቃዩ ማስገንዘብ ነው። ስለዚህ “ራእየ ማርያም” በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ (በብሉይ ኪዳንም በሐዲስ ኪዳንም) የተከለከሉትን እንዲሁም በቀኖና ሐዋርያት እና ቀኖና ሊቃውንት የተከለከሉትን ክርስቲያኖች እንዳይተላለፉ ይናገራል። ለምሳሌ እንደ ክርስቲያን ከማንም ጋር ዝሙት መፈጸም፤ ከእስላም እና አይሁድ ጋር ጋብቻን ማድረግ፤ ግብረ ሰዶም መሥራት ወዘተ... አይፈቀድም። ለምን ከእስላም ወይም አይሁድ ጋር ጋብቻ ተከለከለ የሚል ጥያቄ ቢነሣ መጽሐፉ የሚናገረው ከክርስትና አኳያ ሲሆን የእስልምናም ሆነ የአይሁድ እምነት ከቤተ እምነቶቻቸው ውጪ ከሆኑ ሰዎች ጋር እንዲጋቡ የሚፈቅዱ አይመስለኝም። የክርስትና እምነትን ለመከተል ብሔር፤ ነገድ፤ ክፍለ ዓለም፤ የቋንቋ ተናጋሪ ቀለም፤ ዘር መሆን አያስፈልግም።

3ኛ/ የ1961 ዓ.ም. የአማርኛ ትርጉም ችግር፤

ይህ የ1961 ዓ.ም. የአማርኛ ትርጉም ግዕዙን ሙሉ በሙሉ ካለመተርጎሙም በላይ በግዕዝ የሌሉ እና የመጽሐፍትም ዓላማ ያልሆኑ ቃላትን ይዟል። የግዕዙ ቀጥተኛ የአማርኛ ትርጉም ከላይ ለማሳየት እንደሞከርኩት መሆን ሲገባው የ1961 ዓ.ም. ሕትመት ግን ሙሉ አይደለም፤ እንዲሁም ከመሠረቱ የሌሉ ቃላትን በትርጉሙ ላይ አካቷል። በግዕዙ ላይ “አሮሞ ከሻንቅላ ከፈላሻ” የሚል የለም። ይህ ተርጓሚዎቹ ያስገቡት እና የጨመሩት ሐረግ ነው። ይህን የተረጎሙት ሰዎች የዘነጉት መሠረታዊ ነገር የ“ራእየ ማርያም” መጽሐፍ ኢትዮጵያ ውስጥ የተደረሰ አለመሆኑን ነው፤ ከላይ እንደተብራራው መጽሐፍ ከግሪክና ዐረብኛ ወደ ግዕዝ የተተረጎመ ነው። ስለዚህ መጽሐፍ በምንም ዓይነት መንገድ “አሮሞ ከሻንቅላ ከፈላሻ” ሊል እንደማይችል መረዳት ይገባል። የአንድን መጽሐፍ የትመጣ ታሪክ ማወቅ የሚጠቅመው መጽሐፍ እንዴት ተብሎ መተርጎም እንዳለበት ስለሚረዳን እና ማብራሪያም ቢያስፈልግ ለአንባቢ መግለጽ ጠቃሚ ስለሆነ ነው። በ1961 ዓ.ም. የአማርኛ ትርጉም ላይ ከምናየው ችግር አንዱ ይህ ነው። በኋላ በታተሙ የ“ራእየ ማርያም” የአማርኛ ትርጉሞች ላይ “አሮሞ ከሻንቅላ ከፈላሻ” የሚሉት ቃላት የሉም። ምንም እንኳን የኋለኞቹ ትርጉሞች ከስሕተት ነጻ ባይሆኑም ይህን መሠረታዊ ስሕተት ማረማቸው ግን ያስመሠግናቸዋል።

4ኛ/ የ1985 ዓ.ም. እና የ2007 ዓ.ም. ትርጉሞች ችግር፤

ከላይ እንደተገለጸው ከ1850ዎቹ ጀምሮ (19ኛው መ/ክ/ዘ) ወደ አማርኛ የተተረጎሙ እና የታተሙ የ“ራእየ ማርያም” የአማርኛ ትርጉሞች ሲኖሩ እኔ ግን በነበረኝ አጭር ጊዜ ያገኘኋቸው የ1985 ዓ.ም. እና የ2007 ዓ.ም. ብቻ ስለሆነ በእነዚህ ላይ ጥቂት ሃሳቦችን ላካፍል። በመጀመሪያ ያየኹት ነገር የሁለቱም እትሞች የትርጉም ተመሳሳይነት ነው። በአንዱ ላይ የታየው ተጨማሪ ነገር በሌላኛው ይታያል፤ ከግዕዙ የተዛባ ትርጉም አንዱ ከሰጠ ሌላኛውም ይከተላል፤ አንዱ ላይ ከግዕዙ ተጨማሪ ማብራሪያ ሲሰጥ እና የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ ሲኖር ሌላኛውም ላይ እኩል ይኖራል። ይህም የሚያሳየው አንዱ ከሌላኛው ላይ እንደተቀዳ እንጂ በተለያዩ አታሚዎች (የ1985 በተሰፋ ማ/ቤት፣ የ2007 በአክሱም ማ/ቤት) የታተሙ አይመስሉም። ሌላው ያየኹት ነገር ሁለቱም ግዕዙን ሲተረጎሙ አንዳንዴ ስሕተት መፍጠራቸው ነው። ከላይ ለንጽጽር በቀረበው ክፍል የምናየው አንድ የጋራ ስሕተት “፩፻፳መት፡” የሚለውን ሁለቱም “፮ ሺህ ዓመት” ማለታቸው ነው። “እመት” የሚለው የግዕዝ ቃል “ክንድ” ሲሆን “ዓመት” ተብሎ መተርጎሙ ስሕተት ነው።

5ኛ/ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሚና፤

በተደጋጋሚ እንደተባለው በሀገሪቱ ውስጥ እጅግ በርካታ በግዕዝ የተጻፉ መጻሕፍት አሉ። ለዚህም ግንባር ቀደም አስተዋጽኦ ያላት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ናት። ነገር ግን በግዕዝ የተጻፉት ሁሉ በቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት ያገኙ መጻሕፍት ናቸው ማለት አይደለም። በግዕዝ የተጻፉ የክርስትና ሃይማኖትን የሚጻረሩ ጽሑፎች፣ በመናፍቃን የተዘጋጁ መጻሕፍት፣ የጥንቆላ እና አስማት መጻሕፍት በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት የላቸውም። እነዚህን እና የመሳሰሉትን መጻሕፍት አንዳንድ ሰዎች እየገለበጡ ቢያባዟቸው፣ ወደ አማርኛ ቢተረጎሟቸው እና ቢያስረጩባቸው፣ በተደጋጋሚም ቢያሳትሟቸው ቤተ ክርስቲያኗ መወቀስ የለባትም። ጠያቂ ካለም መጠየቅ ያለባቸው ለግል ጥቅም ሲሉ ይህን የመሰለ ጥፋት በየዋህ ሕዝብ ላይ በሚፈጸሙ ሰዎች ላይ እና ይህንን ጥፋት በማሳተምና በመተርጎም እንዲሁም በማከፋፈል ላይ በተሠማሩ ሰዎች ላይ ነው። የትርጉም ሥራውም የሙያው ሥነ ምግባር ባላቸው ሰዎች በጥንቃቄ መሠራት ይኖርበታል።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የቅዱሳት መጻሕፍትን ቀኖና ልዩ ብላ ሠፍራ ቆጥራ እንዳስቀመጠችው ሌሎችንም ሕዝቡ የማያውቃቸውን እና በቀላሉ ሊያገኛቸው የማይችላቸውን የግዕዝ መጻሕፍት መዘርዘር፣ ከቤተ ክርስቲያን ምሂር ወጭ የተጻፉ መጻሕፍትን ዘርዘራ ለምዕመናን ማሳወቅ ይጠበቅባቸዋል። ካሏት በርካታ መጻሕፍት ውስጥ መተርጎም ያለባቸውን ሊቃውንትን መድባ ተጠቃሽ የሆነ መጽሐፍ ማዘጋጀት አለባት። የሊቃውንት ጉባዔ ይህን እየሠራ ሲሆን በዚህ ክፍል የተዘጋጁ እና ቅ/ሲኖዶስ እንዲታተሙ የፈቀዳቸው መጻሕፍት (ለምሳሌ ስንክሳር - 1994 ዓ.ም.፣ ግብረ ሕማማት 1996 ዓ.ም.፣ ወዘተ...) የቤተ ክርስቲያን ተጠቃሽ ሕትመቶች (authoritative text) ተብለው ከሚጠሩት ጥቂቶቹ ናቸው። በዚህ መልኩ የሌሎችም መጻሕፍት ትርጉም ተዘጋጅቶ ቢቀርብ ሁሉንም ከስሕተት መጠበቅ ይቻላል።

ይቆየን! ! !